

مرکز تحقیقات استراتژیک
معاونت پژوهش‌های سیاست خارجی

گزارش

شماره ۲۸۳

خرداد ۱۳۹۶

حذف عبدالله عبدالله از شورای رهبری حزب جمعیت اسلامی؛ انتخاب یا ضرورت؟
زهرا توحیدی
مرکز تحقیقات استراتژیک

مقدمه

چهارشنبه گذشته، حزب جمعیت اسلامی، با هدف بازسازی ساختار تشکیلاتی خود، دست به افزایش اعضای شورای رهبری موقت^۱ خود از ۹ به ۶۴ نفر نمود؛ مسأله‌ای که در این روند تغییر از اهمیت بسزایی برخوردار است، قرار نداشتن نام عبدالله عبدالله در این لیست جدید بود. هر چند در ابتدا قرار بر این بود که مجمع عمومی این حزب تشکیل شود و اصلاحاتی در ساختار آن صورت گیرد اما نهایتاً به دلیل عدم حصول اجماع در مورد آن، با تلاش‌های اعضای رده‌های دوم و سوم حزب که اغلب پشتون بودند، بر سر افزایش تعداد اعضای شورای رهبری توافق حاصل شد. شایان توجه است که حزب جمعیت اسلامی، در سال ۱۹۷۱، توسط برهان الدین ربانی تأسیس شد.

۱. شورای رهبری موقت، دو وظیفه را برعهده دارد: ۱- رهبری حزب ۲- ایجاد ساختارهای جدید این حزب؛ از جمله انتخاب اعضای شورای عالی و اعضای شورای جمعیت. قرار بر این است که شورای رهبری موقت به همراه اعضای شورای عالی، تا زمان برگزاری مجمع عمومی، برنامه‌های کلان حزب در انتخابات پارلمانی و ریاست جمهوری را ترسیم و پیگیری نماید.

پس از ترور وی نیز پسرش، صلاح الدین ربانی، به سمت سرپرستی این حزب انتخاب شد و طی تمامی این سال‌ها، همواره از احزاب مهم و مطرح در افغانستان بوده است.

در مورد علل و چگونگی عدم حضور نام عبدالله در لیست جدید، چند گمانه مطرح است:

گمانه‌ها

۱- گمانه اول، ناشی از عدم رضایتمندی حزب از عملکرد ضعیف و انفعالی عبدالله عبدالله در طی این دو سال و ۷ ماهی است که از عمر حکومت وحدت ملی می‌گذرد، است که نتوانسته انتظارات این حزب را برآورده سازد. لذا حزب به این شکل، اعتراض و ناامیدی خود را ابراز داشته است.

۲- گمانه بعدی، معطوف به حصول توافق و مصالحه میان غنی و عبدالله می‌باشد. به همین دلیل، عبدالله در واقع از حضور در شورای رهبری حزب ابا کرده است.

این احتمال، با توجه به موضع‌گیری‌های اخیر حکمتیار علیه دولت، ایالات متحده و دموکراسی و نیز

اهداف و تغییر در عناصر کلیدی حزب را دستور کار خود قرار دهد.

۵- احتمال دیگر، برآمده از محدودیت‌های قانونی ریاست اجرایی به منظور حضور در شورای رهبری این حزب است که توسط سخنگوی حزب، واقف حکیمی، مطرح شده است (بسیار ضعیف به نظر می‌رسد).

۶- گمانه دیگری که مطرح است، وجود مشغلات کاری متعدد ریاست اجرایی و عدم امکان حضور وی در جلسات این حزب است که توسط سخنگوی عبدالله اعلام شده است (بسیار ضعیف به نظر می‌رسد).

جمع‌بندی

عدم حضور عبدالله در لیست شورای رهبری موقت حزب جمعیت اسلامی، اتفاق مهمی است که گمانه‌زنی‌های فراوانی را به همراه آورده است؛ از جمله انتقادات جدی حزب به عبدالله به جهت ناتوانی در برآورده سازی انتظارات، حصول مصالحه و ایجاد نزدیکی میان غنی و عبدالله و لذا حفظ فاصله با حزب از سوی عبدالله، افزایش حضور و نفوذ عربستان در افغانستان و تأثیرگذاری بر معادلات قدرت به منظور محدودسازی نقش ایران، انتخابات مجلس و ریاست جمهوری و رقابت‌های احزاب و ضرورت اصلاح و احیای حزب، مشغلات کاری و محدودیت‌های قانونی.

با دقت در احتمالات مطرح شده، می‌توان اینگونه ابراز داشت که سه سناریوی اول در مقایسه با سه احتمال بعدی، از مطابقت بیشتری با مسایل و شرایط فعلی افغانستان برخوردار است؛ هرچند که وجود رقابت میان احزاب به منظور کسب سهم بیشتر در انتخابات آتی نیز دور از ذهن به نظر نمی‌رسد.

تحركاتش در ملاقات‌ها و مذاکرات با تعداد زیادی از متنفذان کشور، مطرح می‌شود. اگر حکمتیار موفق شود ائتلافی از موافقان، مخالفان و پشتون‌های دور مانده از قدرت ایجاد نماید، چالشی جدی در برابر دولت خواهد بود و حتی این خطر وجود دارد که دولت غنی را از قدرت خلع کند.

۳- گمانه سوم، معطوف به افزایش نفوذ عربستان سعودی در افغانستان و رقابت‌های منطقه‌ای آن با ایران و تلاش در جهت کاهش نقش و نفوذ ایران در افغانستان می‌باشد. شاید بتوان این رخداد را به عنوان یکی از پیامدهای فوری نشست سران کشورهای اسلامی با آمریکا در عربستان نیز تلقی نمود که منجر به تضعیف موقعیت ایران در افغانستان شده است؛ چه این که می‌توان در مورد غیرمنتظره و عجولانه بودن این تصمیم حزب، به عنوان شاهد، به اعتراض بسیاری از اعضای حزب به این انتخابات و نحوه گزینش آن اشاره نمود.

۴- احتمال دیگری که در مورد عدم حضور نام عبدالله در لیست شورای رهبری موقت حزب می‌توان برشمرد، مسأله رقابت حزبی در صحنه سیاست داخلی افغانستان است که با توجه به تغییرات سیاسی اخیر در صحنه سیاسی افغانستان رخ داده از جمله خروج دوستم از کشور، مذاکرات عطا محمد نور، والی بلخ، با غنی و اظهارات وی بر علیه عبدالله، ورود حکمتیار به عرصه سیاسی کشور و تلاش‌ها و رایزنی‌های متعدد وی برای احیای حزب اسلامی، حزب جمعیت اسلامی را بر آن داشته تا با هدف افزایش نقش و تأثیرگذاری خود، اقداماتی از جمله تجدید ساختار، بازنگری در برنامه‌ها،

